

VINERI • 18 OCTOMBRIE 2013 • ANUL LXIII NR. 42

FOAIA

FONDAT ÎN 1951 100 FORURI

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Vraja toamnei la grădinița românească din Jula
O zi nostalgică, în care ne-am simțit ca la 18 ani
Moment aniversar în istoria Institutului de Cercetări

 CALENDAR ORTODOX

21 octombrie, luni, †) Cuv. Mărt. Visarion, Sofronie și Sf. Mc. Oprea; Sf. Pr. Mărt. Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiei.
22 octombrie, marți, Sf. Ier., întocmai cu apostolii, Averchie.
23 octombrie, miercuri, Sf. Ap. Iacob, ruda Domnului; Cuv. Petronie.
24 octombrie, joi, Sf. Mc. Sevastiana și Valentin.
25 octombrie, vineri, Sf. Mc. Marcian și Martirie; Sf. Mc. Valerian.
26 octombrie, sâmbătă, †) Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorătorul de mir.
27 octombrie, duminică, †) Cuv. Dimitrie cel Nou, ale cărui moaște sunt la Patriarhia Română; Sf. Mc. Nestor. Duminica a XXIV-a după Rusalii (Învierea fiicei lui Iair)

10 vorbe pe săptămână

BOACĂN – Care are caracter de mare gafă, de mare nerozie, care este din cale-afară de prostesc. – Expr. A făcut una boacăină sau a făcut-o boacăină = a făcut ceva din cale-afară de nepotrivit, de prostesc. – Et. nec. = OSTOBA; A FĂCUT O BOACĂNĂ: OSTOBA-SĂGOT KÖVETETT EL, OSTOBASĂGOT CSINÁLT

CÂRCOTAȘ – (Pop. și fam.) (Om) care caută mereu ceartă, care e veșnic nemulțumit. – Cârcotă + suf. -aș = VESZEKEDŐ, CIVAKODÓ, KÖTEKEDŐ

CONTINUITATE – Faptul de a fi continuu, starea a ceea ce este continuu. – Din fr. continuité, lat. continuitas, -atis = FOLYTONOSSÁG, FOLYAMATOSSÁG

DEMONIC – De demon; drăcesc, diabolic, demoniac, satanic. – Din lat. daemonicus = ÖRDÖGI, SÁTÁNI, DÉMONI

DETAIU – Amănunt. – Loc. adv. În detaliu = a) în fiecare amănunt luat aparte; b) cu de-amănuntul, în mod detaliat. – Expr. (A vinde) în detaliu = (a vinde) în cantități mici, cu bucata, cu amănuntul. – Lucru mărunț, lipsit de importanță, secundar (în ansamblul celorlalte). – Din it. dettaglio, fr. détail = RÉSZLET; APRÓSÁG

DISTINGE – 1. Tranz. și refl. A (se) deosebi de altcineva sau de altceva prin trăsături specifice. 2. Refl. A se remarca, a ieși în evidență prin meritele, rezultatele, realizările sale. – Tranz. A acorda cuiva o distincție, un premiu pentru meritele sale. – Din fr. distinguer, lat. distinguere = MEGKÜLÖNBÖZTET, KÜLÖNBSEGET TESZ; átv. KITÜNET

FÂLFÂI – 1. (Despre păsări) A da din aripi, producând zgomotul caracteristic care însoțește zborul. 2. A (se) legăna (o pânză, un steag, o batistă etc.) în bătaia vântului sau prin mișcarea mâinii; a flutura. – Fâl + f[âl] + suf. -âi = (SZÁRNYAIVAL) CSAPKOD, VERDES; (PL. ZÁSZLÓ) LOBOG, LENG

LICĂRI – 1. A răspândi o lumină slabă, de-abia întrezărită sau cu sclipiri ușoare și intermitente. 2. A sclipi, a luci. – Var.: licură vb. I, licuri vb. IV] – Et. nec. = PISLÁKOL, PISLOG; CSILLOG; MEGCSILLAN, FELVILLAN

PARIZER – Sortiment de mezel proaspăt preparat din carne tocată de vită (mai ales plămâni) și din slănină tocată, afumate la cald și apoi fierte. – Din germ. Pariser = PARIZER, PÁRIZSI FELVÁGOTT

PROMOȚIE – Serie de absolvenți ai unei școli, ai unei facultăți etc.; totalitatea persoanelor care absolvă în același an un ciclu de învățământ. – Din fr. promotion, lat. promotio = ÉVFOLYAM

ROMÂNIA
Ministerul Afacerilor Externe
Departamentul Politici pentru
Relația cu Românii de Pretutindeni

Această revistă a fost tipărită cu sprijinul parțial
al Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici
pentru Relația cu Românii de Pretutindeni / Conținutul
acestei reviste nu reprezintă poziția oficială a DPRRP

Budapesta

S-au lansat proiectele
pentru naționalități

Ministerul Resurselor Umane din Budapesta a publicat, pe 11 octombrie, noile concursuri pentru finanțarea organizațiilor civile de naționalitate din Ungaria.

Pot fi înaintate proiecte în patru categorii: – sprijinirea organizațiilor civile (suma disponibilă: 110.000.000 forinți); – proiecte culturale (110.000.000 forinți); – tabere pentru copii în țara-mamă (30.000.000 forinți); – perfecționarea cadrelor didactice în țara-mamă (10.000.000 forinți). Termenul de înaintare a dosarelor este: 10 noiembrie 2013. Detalii la adresa: www.emet.gov.hu.

Seghedin

Expoziția fotodocumentară
„Aradul – Cetatea Marii Uniri”

Filiala Seghedin a ICR Budapesta organizează, la 2 noiembrie, de la ora 18.00, la sediul său expoziția fotodocumentară „Aradul – Cetatea Marii Uniri”, în prezența autorilor, a unor membri marcanți ai Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad și ai unor reprezentanți ai presei locale. Vor susține alocuțiuni: Aurel Ardelean, președinte al Universității de Vest „Vasile Goldiș”, Coralia Cotoraci, rector, Marius Grec, decan Fac. Științe Umaniste Creștine, Virgiliu Jireghie, cadru universitar la Universitatea „Vasile Goldiș”.

Expoziția fotodocumentară readuce în memorie tumultuosul an 1918, când Aradul a fost pentru câteva luni capitala politică a românilor din Transilvania și când hotărârile importante adoptate la 1 Decembrie 1918 au fost pregătite la Arad de „Consiliul Național Român”.

În încheierea evenimentului, publicul va putea viziona integral filmul documentar „Aradul – Cetatea Marii Uniri”, realizat în studioul de producție Goldiș Tv, 2013. Expoziția va fi deschisă publicului până în data de 30 decembrie 2013.

Otlaca-Pustă

Maslu
de obște

Duminică, 20 octombrie, la biserica din Otlaca-Pustă se va săvârși Maslul de obște. Taina Sfântului Maslu va fi oficiată de PS Siluan, Episcopul de Jula, împreună cu alți preoți din cadrul Episcopiei. Slujba va începe la ora 15.00. A.C.

Trecem
la ora
de iarnă

Ora de iarnă se schimbă, conform reglementărilor Uniunii Europene, în ultima sâmbătă din luna octombrie, iar cea de vară în ultima sâmbătă din luna martie. Astfel, în toamna anului 2013, vom trece la ora de iarnă în noaptea de 26 spre 27 octombrie, astfel încât ora 3.00 a nopții de sâmbătă spre duminică va deveni ora 2.00 (ora Ungariei).

Scrieți-ne
la adresa:
foaia@foaia.hu

Poza săptămânii

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foia românească aparține autorilor. Foia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Moment aniversar în istoria Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria

În sala festivă a Centrului Cultural Românesc din Jula, sâmbătă, 5 octombrie, oameni de cultură, istorici, profesori și cercetători au sărbătorit aniversarea a 20 de ani de la înființarea Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria. La acest ceas aniversar au fost lansate zece volume de cărți, apărute din fondurile obținute de la Ministerul Resurselor Umane. Cu această ocazie a fost lansată și pagina web a Institutului.

Identificarea și promovarea valorilor culturale

În urmă cu douăzeci de ani, un grup de intelectuali români din Ungaria s-au lansat într-un proiect deosebit și au înființat Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria. „Institutul” este una dintre instituțiile de bază ale comunității noastre românești. În cei 20 de ani de activitate, Institutul a realizat cercetări științifice de calitate în domeniul precum etnografie, lingvistică, sociologie, istorie, care documentează moștenirea culturală a românilor din Ungaria și care contribuie la păstrarea identității românești și pe viitor. Drept semn de apreciere pentru efortul depus, liderul Institutului dr. Maria Berényi a primit, în 2011, una dintre cele mai înalte decorațiuni ale statului român, Ordinul „Meritul cultural” în grad de Comandor acordat de Președintele României. Guvernul României a promovat sistematic în dialogul bilateral cu Budapesta necesitatea finanțării corespunzătoare a acestei instituții.

La puțin timp după vizita în Ungaria în luna octombrie a anului trecut de către ministrul român al Afacerilor Externe, domnul Titus Corlățean, guvernul ungar a anunțat public acordarea unei subvenții semnificative Institutului. Din această subvenție, Institutul a reușit să publice în acest an zece volume, care au fost lansate în cadrul festivității din 5 octombrie.

La început de drum

În primăvara anului 1991, s-a constituit cercul de cercetări sub denumirea provizorie „Pentru Cultura Română din Ungaria”. Câțiva intelectuali aparținători comunității românești au înființat acest cerc cu scopul de a aduna forțele spirituale și creatoare ale comunității românești din Ungaria și pentru ca să se formeze o intelectualitate puternică și conștientă. La 7 februarie 1992, acest cerc s-a transformat în Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria, care fiind înregistrată a devenit persoană

juridică. La început, Comunitatea a avut următorii membri: Maria Berényi, Ana Borbély, Lucia Borza, Mihaela Bucin, Ion Budai, Elena Csobai, Alexandru Hoțopan, Ana Hoțopan, Eva Cozma Frătean, Mihai Cozma, Marius Maghiaru, Emilia Martin, Gyöngyi Mocan, Stela Nicula, Ștefan Oroian, Gheorghe Petrușan, Florica Santău, Gheorghe Santău, Ana Secan Navratil și Ecaterina Tiritian. Ei au fost de față când s-a constituit această Comunitate. La 13 februarie 1993, Comunitatea își constituie activitatea cu numele de Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria. În 1993, în funcția de director al Institutului a fost numită cercetătoarea dr. Maria Berényi.

Colaboratorii Institutului între 1993 și 2013 au fost: Maria Berényi, Ana Borbély, Lucia Borza, Anamaria Brad, Mihaela Bucin, Rodica Colta, Elena Csobai, Tiberiu Herdean, Irina Isai Garami, Maria Gurzău Czeglédi... ➔ (Continuare în pag. a 9-a)

EDITORIAL

Români care devin unguri

Drama comunității românești „istorice” din Ungaria (cum suntem distinși mai nou de către autoritățile române), ca de altfel a oricărei comunități minoritare din lume redusă la număr, este că se stinge pe zi ce trece, membrii ei se asimilează. Unii de bună voie, alții din cauza împrejurărilor. La noi nu e greu să întâlnești unguri care au fost români, pe unii îi trădează doar numele sau nici măcar, pe alții îi demaști că și ei au fost cândva români când îi întâlnești de exemplu în cimitir, lângă mormintele părinților sau ale bunicilor. Transformarea lor din român în ungur însă nu s-a întâmplat peste noapte. Asimilarea, pierderea identității este un proces care la unii necesită doar câțiva ani, la alții decenii.

Mai nou asistăm însă la un fenomen când din români peste noapte se fac unguri. Asta se întâmplă de ceva timp dincolo de graniță, în România. Statisticile ungurești arată că până în vara acestui an, 400 de mii de persoane străine au obținut cetățenie maghiară prin procedură simplificată. Marea majoritate a acestora provin din Transilvania. Presa din ambele țări atrage atenția că printre noii cetățeni maghiari se găsesc și foarte mulți români (cu naționalitate și limbă maternă română), care nu vorbesc limba maghiară. Autoritățile maghiare sunt tot mai superficiale în analizarea cererilor, se lucrează pe bandă rulantă. Dorința actualei guvernări de la Budapesta este ca, până la sfârșitul acestui an, numărul noilor cetățeni maghiari să fie o jumătate de milion. Deci, se înțelege că nimeni nu mai are timp să se ocupe de calitate, numai și numai cantitatea contează. Scopul Ungariei în aceste vremuri (mai ales că peste câteva luni vor fi și noi alegeri parlamentare) este să sporească în mod artificial și substanțial numărul cetățenilor maghiari. Cele cinci sute de mii de voturi în plus vor fi de mare folos unora. Până la alegeri rămâne deschisă întrebarea dacă acești noi cetățeni se vor folosi de acest drept al lor sau nu.

Ungurii nu mai sunt mofturoși cui acordă cetățenie, precum nici românii get-beget, care solicită cetățenie maghiară numai din cauza unor avantaje (ca de ex. călătorie fără viză în Anglia sau Statele Unite), nu simt niciun sentiment de umilință în toată procedura la care sunt supuși. Pentru că este foarte simplificată. Obținerea cetățeniei maghiare durează maxim de 4-5 luni, nu costă mult, trebuie depuse doar câteva dosare și se finalizează cu o festivitate frumoasă. Și cu un nou pașaport. Atâta vede omul simplu. De la noii cetățeni nu se mai cere să cunoască limba maghiară, nici Constituția, nici imnul Ungariei, nici istoria sau geografia acestei țări. În schimb li se organizează ceremonii în sălile festive ale primăriilor, unde noii cetățeni pun mâna pe drapelul Ungariei, ascultă imnul și depun jurământul de credință, mai ascultă câte o poezioară patriotică de la Wass Albert și atât. Unii mai sunt cinstiți și cu o cupă de șampanie în semn de apreciere pentru gestul lor.

Nu este de resortul nostru să analizăm dacă acordarea cetățeniei maghiare, prin procedură simplificată, ar fi o acțiune împotriva integrității teritoriale a României, cum presupun unele organizații din România. Să fie asta treaba responsabililor de la București. Privind însă lucrurile din partea comunității „istorice” românești din Ungaria este tot mai clar: lumea noastră „românească” devine tot mai pestriță. Așa cum deja și datele de la ultimul recensământ ne-au avertizat: sunt printre noi români care-s mai unguri decât ungurii și unguri care uneori sunt mai români decât românii. Anii următori vor fi cu siguranță un test dur pentru mica noastră comunitate. Întrebarea este dacă românii deveniți noi cetățeni maghiari vor întări sau vor slăbi comunitatea „istorică” din Ungaria. Sau nici măcar nu o vor băga în seamă.

Eva Șimon

Zi de mulțumire la Biserica penticostală nr. 1 din Micherechi

Așa cum Dumnezeu ne învață să mulțumim pentru toate lucrurile, în numele Domnului Nostru Isus Cristos, Biserica penticostală nr. 1 a organizat, în ziua de 13 octombrie, o zi specială de mulțumire. Invitatul bisericii a fost **Pataky Albert**, președintele Cultului Penticostal din Ungaria, care a slujit împreună cu pastorul **Durkó Albert**. Însoțit de sentimente de emoție și de bucurie, pastorul Pataky a adus mesajul de salut al fraților de la biserica Agapé, unde pastorește din anul 2002. Oaspeții au fost salutați de conducătorul bisericii locale **Ioan Rocsin**, care și-a exprimat bucuria nemărginită de a-l primi pe conducătorul Cultului Penticostal. Pastorul i-a invitat pe cei prezenți să deschidă Sfânta Scriptură după Matei 25:14-30, de unde a fost citită pilda talanților. A fost citit asemenea versetul din Faptele Apostolilor 3:1-10, vindecarea ologului din naștere. Sărbătoarea mulțumirii a fost încununată cu un program bogat de cântece, susținut de tinerii din biserică, care au cântat spre slava lui Dumnezeu în limbile maghiară și română.

Programul a continuat după masă, unde biserica a primit vizita unui grup de frați din Salonta, condus de pastorul **Cosmin Cacuci**. Pastorul salontan a citit din Evanghelia după Luca 17:11-19 luând exemplul celor zece leproși, care se vindecă după ce îl întâlnesc pe Mântuitorul Cristos.

A.C.

Întâlnirea bisericilor baptiste române din Ungaria

Duminică, 20 octombrie, Biserica Baptistă din Micherechi va găzdui întâlnirea bisericilor baptiste române din Ungaria. La primul eveniment organizat de acest gen, sunt așteptați credincioși din bisericile baptiste din Chitighaz și Cenadul Unguresc. Programul va începe la ora 9.00, iar după-masă la ora 13.00. Motoul care îi va uni pe credincioși va fi: „Dragostea lui Cristos ne strânge”.

Întrunirea zonală a pastorilor și lucrătorilor creștini

„Caută să te înfățișezi înaintea lui Dumnezeu ca un om încercat, ca un lucrător care n-are de ce să-i fie rușine și care împarte drept Cuvântul adevărului” (2Timotei 2:15). Îndemnul apostolului Pavel din a doua Epistolă către Timotei a întărit inimile participanților la întrunirea zonală a lucrătorilor creștini cu Evanghelia găzduită sâmbătă, 5 octombrie, de Biserica Baptistă „Betel” din Salonta, păstorită de **Florin Cociubei**.

Au fost invitați la această adunare creștină pastori, prezbiteri, diaconi și lucrători duhovnicești din Bisericile situate în sudul județului Bihor păstorite de **Liviu Pop** (Batăr, Gepiu), **Daniel Oșvat** (Căuașd), **Radu Pop** (Cefa), **Petrică Crețu** (Ciurmeghiu, Tămașda, Micherechi), **Gheorghe Chișe** (Tulca), **Ioan Cotrău** și **Beni Hamza** (Gurbediu), **Valeriu Iovan** (Talpoș), **Dorin Simu** (Tinca, Râpa), **Adi Blaga** (Girișu de Criș), **Flaviu Tocai** (Ghiorac), **Gheorghe Cioară** (Tăut), **Moise Gherle** (Tinca), **Sandu Herman**, **Toni Mic** (Călacea), **Marius Pop** (Ucureș), **Mihai Cociubei** (Avram Iancu, Homorog, Ianoșda, Mărtihaz).

Lucrările întrunirii au fost coordonate de pastorul **Petru Vidu**, în calitate de președinte al Comunității Bisericilor Creștine Baptiste Oradea (C.B.C.B. Oradea) și de către pastorul **Alin Faur**, secretarul C.B.C.B. Oradea.

Esența îndemnului pentru rugăciune dat de **Florin Cociubei**, pastorul Bisericilor baptiste din Salonta și Mădăras, a izvorât din Rugăciunea Domnului Isus Hristos către Dumnezeu Tatăl (Evanghelia după Ioan, 17:1-26). Asemeni

Fiului lui Dumnezeu care reprezintă exemplul suprem de ascultare, slujire, dragoste și sacrificiu, lucrătorii creștini s-au rugat pentru unitatea Bisericii din toate veacurile. În continuarea lucrărilor s-au purtat discuții privind evaluarea situației actuale din Bisericile baptiste și s-au făcut propuneri ancorate în învățătura biblică pentru împlinirea mandatului de a propovădui Evanghelia Domnului Isus Hristos așa cum este scris în Sfânta Scriptură: *Isus S-a apropiat de ei, a vorbit cu ei și le-a zis: „Toată puterea Mi-a fost dată în cer și pe pământ. Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile, botezându-i în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit. Și iată că Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului.” Amin.* (Matei 28:18-20)

Pastorul **Alin Faur**, secretarul C.B.C.B. Oradea a subliniat faptul că traversăm o perioadă de confuzie generată de răsturnarea scării de valori și a priorităților din societate, vinovăție dovedită atât de cei care se lasă atrași cu ușurință în capcanele pseudo-modernității, cât și de eli-

tele din societate și Biserica care, prin tăcere, se complac într-o stare de ignoranță iar prin aceasta își pierde buna mărturie.

Președintele C.B.C.B. Oradea, pastorul **Petru Vidu** a mulțumit lui Dumnezeu pentru îndelunga răbdare și binecuvântările pe care le revarsă peste Bisericile din Bihor și a dat îndemn lucrătorilor creștini potrivit cu învățătura divină din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament (2Cronici 7:14): *„Dacă poporul Meu, peste care este chemat Numele Meu se va smeri, se va ruga și va căuta fața Mea, și se va abate de la căile lui rele – îl voi asculta din ceruri, îi voi ierta păcatul și-i voi tămădui țara”.* Următoarea întrunire zonală a lucrătorilor creștini din bisericile baptiste bihorene va avea loc la Marghita.

În altă ordine de idei, potrivit unui comunicat al Cultului creștin baptist din România, cu ocazia adunării Consiliului Federației Europene Baptiste care a avut loc la Bratislava (Slovacia), în perioada 26-28 septembrie, pastorul **Otniel Ioan Bunaciu** a fost ales în funcția de președinte. Prof. univ. dr. **Otniel Ioan Bunaciu**, decan al Facultății de Teologie Baptistă din cadrul Universității București și Președinte în exercițiu al Uniunii Baptiste din România, este al doilea român ales în funcția de Președinte al Federației Europene Baptiste.

Sorin Petrache

Părerea cititorului

Zilele trecute am avut prilejul să răsfoiesc un manual de istorie pentru clasa IV-a din România. În primele pagini ale cărții se face o scurtă descriere a popoarelor învecinate ale României. Despre unguri putem citi următoarele: „Cu poporul ungar, noi avem relații de vecinătate. (...) Budapesta este unul dintre cele mai frumoase orașe ale Europei, așezată pe ambele maluri ale Dunării și legată de nouă poduri, adevărate monumente de artă. Ungurii păstrează legături de prietenie, culturale și turistice cu vecinii și cu celelalte țări ale Europei și ale lumii. Este cunoscută frumusețea costumelor populare ungurești, a cântecelor, dansurilor maghiare, care au intrat în tezaurul civilizației universale datorită compozitorului Franz Liszt”. Ce prezentare frumoasă și impresionantă despre un vecin... Copilul român este educat în școala generală că ungurul este vecinul lui pe care el trebuie să-l respecte, cu care el trebuie să întrețină relații bune și de prietenie. Copilul român este educat că este sortit la conviețuire cu ungurul care a dat civilizației universale valori incontestabile.

După ce am citit aceste rânduri în manualul de istorie, am reme-

Vecinii

morat cei 12 ani parcurși de mine în învățământul unguresc, ca să-mi amintesc despre aprecieri similare făcute la adresa poporului român. Sincer, nu mi-am adus aminte de nicio astfel de caracterizare, în schimb au fost destule remarcile ironice făcute de către profesoara de istorie de la liceu, mai ales în timp ce ne-a prezentat teoria continuității daco-romane, susținând că aceasta nu are nici un temei real. Situația nu s-a schimbat nici de atunci. Nu găsim nicio iotă despre istoria poporului român în manualele de istorie din Ungaria, adică pardon, găsim... românii sunt prezentați ca un popor care a răpit Transilvania de la „Ungaria Mare”. Mă rog, poate nu chiar așa este formulat, dar mesajul transmis pentru generațiile viitoare este că românii sunt dușmanii ungurilor.

Într-un manual de istorie din Ungaria, redactat pentru clasa V-a, se scrie următoarele: „Începând cu anul 1920, Bazinul Carpatic nu este doar al nostru(...) Voi însă trebuie să știți că țara numită Slovacia a fost a noastră(...). Tot ale

noastre au fost și orașele „cadorisite” României precum sunt Satu-Mare, Cluj, Oradea, Târgu-Mureș, Odorheiu Secuiesc, Deva, Sighișoara, Arad, Timișoara(...) La fel au fost a noastre și unele orașe din Serbia: Subotica, Zrenjainin, Novi-Sad etc.” (Manual de istorie pentru clasa V-a, Redactor-șef: Baklay Kornél, Budapesta, 2004). Autorul continuă și cu orașele „maghiare” din Ucraina, Austria, Croația și Slovenia. Este adevărat că manualul din care am citat este un manual de istorie alternativă, însă m-am interesat și am aflat că în multe școli din Ungaria se utilizează și această „operă științifică”.

După toate acestea, oare elevul ungar ce fel de impresii își va face despre vecinii săi? Este foarte clar. Toți vecinii sunt niște hoți care nu merită respect, iar poporul ungar este greu încercat de loviturile „nedrepte” ale istoriei. El este o victimă pe care toată lumea are obligația să-l înțeleagă, să-l compătimească și să-i facă dreptate cât mai urgent posibil, căci doar EL, și exclusiv EL, este „Stăpânul” Bazinului Carpatic... Și atunci vii tu, românașul, și mai ai tupeul să fii ROMÂN în Ungaria... Nu ți-e rușine!

Aurel Becan

Pe scurt...

BUDAPESTA

În perioada 11 octombrie – 3 noiembrie 2013, solicitările de vize și pașapoarte adresate Consulatului General de la Seghedin sunt redirecționate către Secția Consulară a Ambasadei României la Budapesta, informează pagina de Internet a Ambasadei de la Budapesta. Secția Consulară a Ambasadei are următoarele numere de telefon: +36-1-220-1666; 384-7689. Telefonul mobil de permanență al Ambasadei este: +36-30-535-6912, la care însă se pot comunica doar situații deosebite, care reclamă urgență. La acest număr de telefon nu se fac programări și nu se furnizează informații consulare.

JULA

Lucrările de la expoziția „Orașe, oameni” a artistei Adela Kiss, care au fost expuse în holul Hotelului Elisabeth din Julia până la sfârșitul lunii septembrie pot fi cumpărate în următoarele locații din Julia: Ceasornicăria „Csenki”, Magazinul de suveniruri de la Băile Cetății din Julia, Magazinul „Hiszi”, Magazinul „Zahír”. Grafica, cu clădirea fostului cămin de elevi români din Julia, poate fi cumpărată la Hotelul Elisabeth.

BUDAPESTA

În data de 30 octombrie, de la ora 19.00, ICR Budapesta vernisează la Galeria „Viltin” expoziția „urban-suburban/Imre Bukta și Teodor Graur”, un eveniment ce prezintă în tandem creații ale unor artiști plastici importanți din Ungaria și România. Imre Bukta și Teodor Graur au conceput opere de artă apreciate internațional încă din epoca comunistă, devenind fini observatori ai mecanismelor de funcționare a sistemului comunist, abordările lor definind identități locale. Cei doi importanți artiști din România și Ungaria pun în discuție moștenirea culturală a utopiilor moderniste, avangardiste, comuniste și consumiste prin care au trecut cele două țări. Curatorii Erwin Kessler din România și Tibor Iski Kocsis din Ungaria vor selecta operele de artă prezente în expoziție. Expoziția va fi deschisă marelui public până în data de 7 decembrie 2013.

Situația presei române din afara României, dezbătute la Bruxelles

Forumul Internațional al Jurnaliștilor Români (FIJR) a participat la dezbaterile „Preserving Romanian Culture Outside the Country's Borders”, desfășurată în 2 octombrie 2013, la Bruxelles, se arată într-un comunicat al organizației trimis la redacția noastră. Evenimentul a fost organizat cu sprijinul și participarea europarlamentarului Norica Nicolai.

În cadrul acestei discuții, membrii Forumului au făcut o prezentare sumară a situației presei pentru minorități. Romeo Couți, președintele FIJR, a vorbit despre problemele grave din comunitățile de români din afara granițelor și rolul Forumului în semnalarea acestora. Dificultățile cu care se confruntă presa de limba română din Republica Moldova, și mai ales din Transnistria, au fost prezentate de membrii Forumului, jurnaliști din

Chișinău, care au subliniat în luarea lor de cuvânt rolul presei în conservarea culturii românești din spațiul respectiv. Reprezentanții Forumului au arătat situația critică din Transnistria, unde presa de limbă română este absentă, presa locală fiind editată exclusiv în grafiă chirilică.

De asemenea, FIJR a expus dificultățile cu care se confruntă redacția de limba română din audi-ovizualul maghiar: subfinanțarea, lipsa personalului și îngrădirea dreptului la liberă exprimare în Ungaria, problemă cunoscută în mediul european.

Expunerile privind contribuția presei la conservarea culturii române în afara granițelor au continuat cu o prezentare centrată pe problemele existente în Serbia și Ucraina. Reprezentanții FIJR au vorbit despre presiunile asupra

minorității române din Valea Timocului, absența unei presei consistente a minorității din această zonă, dar și despre dificultățile legate de subfinanțare, cu care se confruntă publicațiile românești de la Cernăuți, probleme expuse de membrii Forumului din aceste țări în cadrul congresului anual al FIJR.

Momentul central al conferinței a fost lansarea raportului FIJR „Libertatea presei în diaspora românească”, document care însumează o serie de evenimente semnificative privind situația presei din țările monitorizate: Ucraina, Ungaria, Serbia și Bulgaria. În cadrul prezentării raportului, Călin Morar a vorbit despre starea precară în care se află presa de limba română editată atât în țările UE, cât și în state care aspiră la acest statut.

În încheiere, europarlamentarul român Norica Nicolai a apreciat în termeni pozitivi realizările Forumului și a reconfirmat disponibilitatea domniei sale de a sprijini în continuare în mod consistent acțiunile și programele inițiate de către FIJR. Astfel, ca primă inițiativă, doamna Nicolai s-a angajat să înainteze tuturor celor 700 de europarlamentari raportul Forumului lansat în cadrul conferinței.

Scriveți-vă părerile, sugestiile la adresele:

foaia@foaia.hu
redactia@foaia.hu

Vraja toamnei la grădinița din Jula

Culorile și fructele toamnei au împodobit mesele grădiniței din Orașul Mare Românesc din Jula miercuri, 9 octombrie. Printre coșulețele încărcate cu bunătațile toamnei, aduse de părinți și bunici, și-a făcut apariția și un magician, care a reușit să transforme atmosfera cu adevărat iz de toamnă. Directoarea grădiniței Ana Gurzău Ciotea, împreună cu educatoarele au reușit să organizeze activități, care au oferit copiilor o surpriză de toamnă. Însă, cadoul adevărat pentru cei mici a fost magicianul, care a impresionat atât copiii cât și pensionarii de la azilul de bătrâni, invitați fiind și ei la petrecere. Pe parcursul zilei, copiii au servit din fructele și legumele de toamnă, din dovleacul copt, au interacționat la diferite jocuri și au și dansat.

Fiindcă a fost o zi cu soare, toate activitățile s-au desfășurat în aer liber, în curtea largă a grădiniței.

A.C.

Povestea toamnei

Într-un ținut îndepărtat trăia Bătrânul Anotimpurilor, cu cele patru fiice ale sale – Primăvara, Vara, Toamna și Iarna. Fiecare era de o frumusețe aparte, iar bătrânul le iubea pe fiecare la fel de mult, erau lumina ochilor săi. La vremea potrivită, marele Ceas al Timpului, care guverna acea împărăție, a arătat că era momentul ca cea de-a treia fiică să-și înceapă călătoria spre ținuturile locuite de oameni. Urma să le aducă acestora multe și bogate daruri, pe care le pregătise din timp – culori din cele mai blânde și luminoase luate de la Pictorul magic, flori delicate și înmiresmate de la Florarul împărăției, ploi mănoase și bogate din Cămara cerului, roade gustoase de la Grădinarul Șef și multe, multe altele.

Dar Toamna nu prea era mulțumită, și-ar fi dorit și altceva – ceva care să o facă și mai frumoasă și iubită de oameni.

– Dar ești minunată, îi spuse tatăl, ce ți-ai putea dori mai mult?

– Aș vrea, se gândi îndelung fata... ca Soarele să strălucească doar pentru mine.

– Dar acest lucru nu e posibil, Soarele e prietenul nostru, deci și al surorilor tale. Lumina sa neprețuită vă însoțește pe fiecare în călătoria voastră.

– Dar eu vreau ca Soarele să fie doar al meu, de fapt... să fiu chiar eu Soarele.

– Ce gând mai e și acesta? întrebă mirat Bătrânul Anotimpurilor. Ți-am explicat, frumusețea ta e dată de veșmintele deosebite pe care le porți și toate darurile cu care ești împodobită.

– Dacă nu vrei să-mi faci pe plac și să poruncești Soarelui ce ți-am spus, atunci anul acesta nu mai plec în călătorie. Și nu-mi pasă ce vor crede oamenii.

Văzând că fiica sa rămase îndărătnică în hotărârea sa și nu mai putu să facă nimic pentru a o îndupleca, bătrânul se retrase pentru a cugeta. Fiica sa devenise mândră și foarte aprigă în dorințele ei. După un timp, o chemă la sine și îi spuse:

– Dacă vei pleca la vremea potrivită, când te întorci te voi îmbrăca în cea mai frumoasă haină din câte au existat vreodată. E o haină cum nu există alta pe lume. Dar ai de făcut un singur lucru: să aduni în coșul tău toate razele de soare. Și când le vei strânge pe toate vei străluci mai frumos ca niciodată, căci vei fi îmbrăcată în haina Soarelui.

Și de atunci, Toamna încearcă în fiecare an să adune cât mai multe raze de soare, pentru a primi de la tatăl său haina cea minunată. Dar, Soarele deseori se retrage în spatele norilor, se ascunde printre copaci, între ramurile și frunzele lor, printre flori, aleargă mai iute ca vântul, nu se lasă prins defel.

Căci razele sale sunt doar pentru acei care nu sunt mândri, iar frumusețea pentru cei care nu au îndrăzneala de a se crede Soare.

„Profesorii de aici sunt foarte simpatici și înțelegători cu elevii”

Se prezintă elevii clasei a 9-a B de la Liceul „N. Bălcescu”

„Aventura” vieții în noua comunitate a fiecărui boboc începe cu multe emoții. Cum a trecut deja mai bine de o lună din primul semestru, tinerii din clasa a 9-a B de la Liceul „N. Bălcescu” din Jula, la cererea noastră, au trimis câteva scrieri despre primele impresii din viața de liceu. Diriginta clasei a 9-a B este *Stela Nicula Machhour*.

Gabriela Bondár: – Eu am venit din România. Am ales acest liceu pentru a-mi perfecționa cunoștințele de limbă română și pentru a însuși toate cele necesare pentru continuarea studiilor superioare. Mă bucur că aici de la primul moment am putut cunoaște multe persoane amabile.

șul Jula. De ce am ales liceul acesta? În primul rând, aici se predă limba română, și pentru mine este foarte important, deoarece în viitor aș dori să dau examen de stat la limba română. Liceul acesta este foarte familiar, elevii sunt amabili, la fel și profesorii. Sunt mândră că pot fi eleva acestei școli.

Vanesa Denis: – Mă numesc Vanesa Denis, sunt din Arad și am 15 ani. Am ales acest liceu deoarece fac sport de performanță la Bichișciaba și paralel am dorit să-mi continui studiile în limba română. Aici mă simt foarte bine, deoarece sunt niște profesori excelenți, dar și niște elevi și colegi de nota 10.

Bettina Puiu: – Am 15 ani, locuiesc în Micherechi. Opt ani am învățat în Școala generală din Micherechi. După terminarea școlii generale am decis că îmi voi continua studiile la Liceul „Nicolae Bălcescu” din ora-

Edina Biro: – Am 14 ani, am venit din România, din Chișineu Criș. Opt ani am învățat la școala gimnazială „Erdőhegyi” din localitate. Am ales acest liceu deoarece aici a studiat și sora mea și de la ea am aflat multe lucruri bune despre atmosfera de aici. Noi avem o clasă foarte bună, ne-am împrietenit repede unii cu alții.

Bianka Tőzsér: – Mă numesc Tőzsér Bianka, am 14 ani și am venit din Chișineu Criș. Am învățat opt ani școala gimnazială „Erdőhegyi” din Chișineu Criș. Am ales această școa-

la deoarece pentru mine este foarte important să învăț limba italiană și să-mi perfecționez cunoștințele de limbă română. Aici mă simt bine, am colegi amabili și profesori foarte buni.

Romeo Onețiu: – Mă numesc Onețiu Romeo, sunt din Arad și joc fotbal de 9 ani, iar în această vară m-am mutat în Ungaria pentru a juca fotbal la Bichișciaba. Am venit la acest liceu din cauza fotbalului, iar acum mi-am dat seama că nu am făcut o greșală. De când am ajuns aici mă simt foarte bine, deoarece toți copiii de la internat sunt foarte prietenoși, iar profesorii sunt foarte amabili și înțelegători.

Estera Gherman: – Mă numesc Estera Gherman. Am 14 ani și am venit din comuna Micherechi. Acum sunt elevă în Liceul „Nicolae Bălcescu” din Jula. Eu am ales liceul acesta pentru că am auzit multe bune despre liceu. Am știut că se predă limba română și engleză. Limba română pentru mine este importantă, pentru că în viitor aș dori să îmi continui studiile în România. Sunt la internat și mă simt aici ca și acasă. Profesorii sunt foarte simpatici și înțelegători cu elevii, se străduiesc tot mai mult ca să ne explice materiile. M-am împrietenit repede cu colegii de clasă. Diriginta mea este foarte drăguță și bună. Sunt bucuroasă că sunt elevă în liceul acesta.

Andrei Sebastian Esiplo: – Am 14 ani și sunt elev la Liceul „Nicolae Bălcescu” din Jula. Eu de aceea am ales liceul acesta, pentru că a fost singurul liceu românesc din Ungaria, și pentru că mi-au zis niște prieteni de ai mei că este locul potrivit pentru mine. M-am gândit de mult să vin la acest liceu. În liceul acesta toți profesorii îi învață pe elevi să învețe cât se poate de bine și aproape toți elevii trec bacalaureatul fără griji. După terminarea studiilor liceale vreau să devin medic veterinar, continuând studiile la universitatea din Cluj. Am multe vise și sper să mi le împlinesc pe toate oricât ar fi de greu. Dacă ai ambiție, poți trece peste tot cu ușurință.

COLORAȚI!

Liceul „N. Bălcescu” pe Internet
www.balcescu.sulinet.hu

Vârstnicii din Micherechi, sărbătoriți cu programe culturale românești

Prin fragmentul din poezia „Bătrânețe, școală-naltă” a lui Costache Ioanid, unul dintre cei mai de seamă poeți creștini alături de Traian Dorz, le-a rostit un cuvânt de bun venit primărița *Margareta Tat* tuturor vârstnicilor, care s-au adunat duminică, 6 octombrie, la Casa de cultură din Micherechi pentru a sărbători Ziua internațională a persoanelor vârstnice. Doamna primar le-a mulțumit pentru truda și munca depusă în slujba tuturor conșătenilor, urându-le multă sănătate, liniște sufletească, viață lungă și fericită alături de cei dragi.

Bucuria cea mai mare a adus-o prezența copilașilor de la grădiniță, care, îndrumați de educatoarele *Maria Netea Perdi* și de noua educatoare din România, *Simina Ioana Gherțan*, le-au făcut un dar celor sărbătoriți. Îmbrăcați în frumoase costume populare românești au cucerit scena și au jucat cum au știut mai bine. Elevii ciclului primar au prezentat un buchet de cântece populare din Micherechi, iar pașii de dans ai echipei tinere de dansuri populare locale a stârnit și de data aceasta ropote de aplauze. Bunici fiind aproape fiecare, au apreciat gestul plin de căldură al celor mici, reprezentând momente de încălzire emoțională deosebită.

După programul cultural, vârstnicilor li s-a oferit o masă festivă. Bunicii satului s-au simțit foarte bine,

fiind foarte mulțumiți de programul românesc oferit în acest an de ziua lor. A.C.

Cupa de șah pentru tineret a orașelor înfrățite, la Julia

Duminică, 6 octombrie, la Julia a fost organizată „Cupa de șah pentru tineret a orașelor înfrățite”. Prima competiție a fost organizată la Arad, în 16 martie. La competiția din Julia au participat 43 de tineri șahiști, în 6 categorii din 4 orașe. De la Palatul Copiilor din Arad au sosit 22 de jucători de la 6 până la 16 ani, din Julia – 6, din Orosháza – și din Bichișciaba – 3.

Competiția de la Julia s-a încheiat cu următoarele rezultate:

Categoria A, fete: 1. Stoiu Anca – Arad; 2. Pop Ioana Cecilia – Arad; 3. Virág Emese – Bichișciaba

Categoria A, băieți: 1. Leszko Bence – Orosháza; 2. Balaban Voia Alexandru – Arad; 3. Anghel Iulian Mihai – Arad; 9. Csaba Krasznai – Julia

Categoria B, fete: 1. Tudoran Diana – Arad; 2.

Munteanu Anamaria – Arad; 3. Tóth Andrea – Julia

Categoria B, băieți: 1. Varga Tamás – Bichișciaba; 2. Petru Otlăcan – Julia; 3. Tamási Zoltán – Bichișciaba; 6. Gurzó Bence – Julia; 9. Aron Otlăcan

Categoria C, băieți: 1. Alb Flavius – Arad; 2. Kunos Zoltán – Orosháza; 3. Naghi Ioan – Arad; 4. Fazekas Attila – Julia.

Cei care s-au calificat pe primul loc au primit diplomă, medalie și cupă, cei care s-au calificat pe locurile 2, 3 au primit diplomă și medalie. Toți participanții au primit diplomă pentru participare.

Până când copii au jucat, nici părinții nu s-au plictisit, deoarece și 8 părinți au jucat șah. Organizatorii competiției (Túróczy Géza, Petró Jzsef, Ladislau Kelly și Mitică Cozma) au fost foarte mulțumiți de rezultatele competiției. MIC

Moment aniversar în istoria Institutului de Cercetări...

(Urmare din pag. a 3-a)

Ana Hoțopan, Alexandru Hoțopan, Eva Cozma Frățean, Mihai Cozma, Emilia Martin, Gyöngyi Mocan, Stela Nicula, Gheorghe Petrușan, Florica Santău și Gheorghe Santău. Mulțumită acestor persoane a existat două decenii acest Institut.

La eveniment a luat cuvântul și *Paulik Antal*, director general al Departamentului pentru Minorități al Secretariatului de Stat pentru Culte, Minorități și Relații cu Societatea Civilă din cadrul Ministerului Resurselor Umane din Ungaria, care a evocat împrejurările înființării celor două institute de cercetări, cea a slovacilor și a românilor, de la începutul anilor 1990.

Diplomă de Excelență din partea Statului Român

Cu ocazia aniversării, din partea Ministrului de Externe, Titus Corlățean și a Guvernului Român, prin intermediul Departamentului Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni, doamna consilier *Mihaela Teodor* a înmănat pentru Institutul de Cercetări o diplomă de excelență ca semn de recunoaștere a celor 20 de ani de activitate și a contribuției deosebite la păstrarea și promovarea tradiției și a valorilor culturale ale românilor din Ungaria. Doamna consilier a transmis un mesaj de prețuire în numele Guvernului României, în mod special în numele ministrului Titus Corlățean și a domnului *Cristian David*, Ministru delegat pentru Românii de Pretutindeni.

Afirmarea identității proprii

Institutul organizează sesiuni culturale și științifice, editează cărți în limba română și maghiară cu scopul de a prezenta comunitatea românească din Ungaria, de a argumenta sentimentul de apartenență și de conștiință. Publicațiile Institutului sunt folosite și în învățământul românesc din Ungaria la studierea culturii și civilizației românești. Institutul organizează anual simpozioane științifice de prestigiu, sesiuni de comunicări și

mese rotunde cu participanți din Ungaria și de peste hotare. Până la ora actuală, Institutul a editat 82 de volume și a organizat 22 de simpozioane internaționale. Aceste publicații sunt trimise la diferite instituții, universități, biblioteci, muzee, arhive din țară și din străinătate, făcându-se cunoscute realizările Institutului, astfel întreținând relații de colaborare cu unități similare din țară și străinătate, cu diverse școli, instituții socio-culturale și administrative.

Fără buget anual stabil

La finanțarea Institutului s-a angajat Guvernul Ungariei. În perioada 1993–1998, Institutul a fost finanțat de către Ministerul Învățământului, iar în 1998 s-a întrerupt acest ajutor financiar. De atunci, deja de 15 ani, Institutul funcționează pe baza proiectelor, concursurilor, deci nu are buget anual stabil. În acest an jubiliar, Institutul a primit de la Ministerul Resurselor Umane o sumă considerabilă, cu ajutorul căreia s-a editat zece volume care au fost prezentate la fața locului și până la finalul anului vor fi editate și publicațiile anuale: Simpozion, Lumina și Izvorul. Pe lângă publicațiile amintite, Institutul a scos de sub tipar în 1998 volumul *Bibliografie*. Studiile mai voluminoase ale cercetătorilor au fost publicate în volumul bilingv *Annales*, edițiile 1996 și 2000. Institutul a publicat monografiile comunelor Chitighaz, în 1993, Bătania, în 1995 și Micherechi, în 2000. Aceste monografii au fost scrise de către Ana Borbély, Elena Csobai, Eva Cozma Frățean, Emilia Martin și Maria Berényi. În aceste cărți este prezenta-

tă istoria, etnografia, cultura, muzica și limba românilor din localitățile respective. Este un material util pentru cei care doresc să fie la curent cu istoria și situația actuală a populației românești din Ungaria.

Simpozion, forum al intelectualilor români din Ungaria

Din anul 1991, cercetătorii români din Ungaria și-au propus organizarea anuală a unui simpozion ca forum de dezbatere a problemelor principale care preocupă comunitatea românească din Ungaria. La aceste întruniri sunt prezenți în număr foarte mare profesori, intelectuali, zia-riști români din Ungaria și oaspeți invitați din România și din alte țări, unde se poartă un dialog fertil pe cele mai arzătoare probleme legate de cultura, limba, tradiția, istoria, religia și identitatea românilor din Ungaria.

Simpozioanele organizate de institut au devenit astfel cele mai importante forumuri ale intelectualilor români din Ungaria. Institutul și-a propus să își continue cu probitate și onestitate științifică ceea ce întreprindea din urmă cu două decenii au inițiat.

Editarea a zece noi volume

La aniversarea a două decenii de existență au fost prezentate de către autori acele zece volume, care au fost concepute pentru cititorii de azi și de mâine. Elena Csobai, co-autoarea volumului *Vestigii Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria – A Magyarországi Római Ortodox Egyház kincsei* ediția a II-a, a vorbit despre drumul pe care l-au parcurs pentru înființarea colecției vestigiilor a celor douăzeci de parohii din Ungaria. Întregind cele spuse de doamna Csobai, co-autoarea Emilia Martin a vorbit despre motivul pentru care s-au angajat la acest volum, și anume de a înfăptui o expoziție permanentă a valorilor de artă bisericească. Editarea volumului trilingv (română, maghiară și engleză) *Poveștile caselor Români în Buda și în Pesta / Tales of houses Romanians in Buda and Pest / Mesélő házak Románok Budán és Pesten*, ediția a II-a, a Mariei Berényi a pornit de la ideea doamnei *Ireny Comaroschi*, fosta ambasadoare a României la Budapesta în perioada 2005–2011. Ediția prezintă istoria acelor clădiri din inima Budapestei, care au fost clădite de români și macedoromâni. Catalogul *Ștefan Oroian – Oroján István* conține scrieri ale profesioniștilor români și maghiari, care au apărut în reviste culturale din Ungaria și România și o anumită gamă ale lucrărilor de pictură, sculptură și grafică începând din 1969 până în prezent. Volumul *Ana Borbély: Limbă română și identitate românească în Ungaria* a cercetătoarei

originare din Chitighaz cuprinde cele mai importante cunoștințe despre limba română vorbită în comunitatea istorică din Ungaria. Volumul lui Tibor Hergyán *„Confesiunea în romanul românesc interbelic”* este o monografie care cuprinde șapte micromonografii a unor autori, în a căror operă literară formula confesivă se prezintă la un nivel superior. Cartea Emiliei Martin *„Românii din Ungaria. Studii de etnologie”*, cuprinde domeniile cercetate de etnografie și folclor al românilor din Ungaria, de la alimentația populară până la îmbrăcăminte, obiceiurile tradiționale, ș.a.m.d. Cartea Elenei Csobai *„Românii din Ungaria. Studii de istorie”*, cuprinde articole și studii în limba română și maghiară din mai multe perioade ale istoriei minorității românești din Ungaria. Studiile apărute în limba maghiară dau rezultatul unor cercetări din cadrul Muzeului Județean, unde autoarea a lucrat peste 40 de ani. Stela Nicula a vorbit despre geneza cărții sale, care a apărut cu titlul *„Aspecte ale gândirii umane. Studii de psihologie tradițională”*. Autoarea încearcă să pătrundă într-un univers mai puțin studiat, cum ar fi de exemplu lumea visurilor, meteorologia populară la românii din Ungaria, ospitalitatea și alte teme interesante. Irina Garami în cartea sa *„Săcalul de altădată”* prezintă particularitățile vieții săcălenilor, prelucrarea cânepei, pregătirea mâncărurilor, obiceiurile de post, culesul viei, dar a reținut spațiu și pentru câteva întâmplări hazlii din Săcal. Al zecelea volum, *„Personalități marcante în istoria și cultura românilor din Ungaria”*, semnat de Maria Berényi, prezintă personalități marcante, cum sunt Emanuil Gojdu sau Gheorghe Pomuț, și multe alte figuri de seamă ale coloniei macedoromâne din Ungaria.

După prezentarea cărților, a fost lansat site-ul bilingv al Institutului www.romanintezet.hu, care cuprinde publicațiile apărute de-a lungul anilor.

A. Cioca

România are un singur miliardar

Aproximativ 10.600 de locuitori ai României au averi mai mari de 1 milion de dolari, de peste două ori mai puțini decât în Cehia, iar un singur român este miliardar, potrivit unui raport al băncii elvețiene Credit Suisse.

Un număr de 9.449 de români au averi cuprinse între 1–5 milioane de dolari; 721 se încadrează în intervalul 5–10 milioane de dolari; 406 controlează între 10 și 50 milioane de dolari; 31 se plasează între 50–100 milioane de dolari; 17 au averi între 100–500 milioane de dolari. În plaja 500 milioane de dolari – 1 miliard de dolari se încadrează un singur român, iar pragul de 1 miliard este depășit tot de o singură persoană.

Astfel, România are 10.626 de locuitori cu averi mai mari de 1 milion de dolari, reiese din raportul „Global Wealth Report 2013” publicat zilele trecu-

te de Institutul de cercetare al Credit Suisse, a doua mare bancă elvețiană.

Cehia figurează cu aproximativ 28.400 de milionari, și 3 miliardari în dolari, iar Polonia are 44.600 de milionari și de asemenea 3 miliardari, potrivit raportului.

Numărul milionarilor în dolari din Austria este de aproximativ 205.000, dintre care 5 miliardari.

Statele Unite au cel mai mare număr de locuitori bogați, respectiv 13,2 milioane, dintre care 326 sunt miliardari, iar alți 696 se regăsesc în intervalul 500 milioane – 1 miliard de dolari.

Pe locul al doilea se plasează Japonia, cu 2,65 milioane de milionari și 16 miliardari, urmată de Franța (2,21 milioane, 17 miliardari), Germania (1,73 milioane, 46 de miliardari), respectiv Marea Britanie (1,52 milioane, 28 de miliardari).

Italia și Spania, principalele destinații ale emigranților români, figurează cu 1,45 milioane, respectiv 400.000 de milionari.

America de Nord a redevinit cea mai bogată regiune din lume pentru prima dată din 2005, datorită revenirii prețurilor de pe piața imobiliară din SUA și creșterii burselor, potrivit raportului.

Averea populației din Europa a crescut în intervalul analizat cu 7,7%, la 76.300 miliarde de dolari. La nivel mondial, averea controlată de populație a urcat cu 4,9%, la 241.000 miliarde de dolari, potrivit raportului. Datele includ active nefinanciare, precum locuințele, și active financiare nete (conturi bancare, dețineri de acțiuni, obligațiuni, fonduri de pensii, asigurări etc., minus datorii). Activele sunt evaluate la valoarea de piață în monede locale și transformate în dolari.

Un parc numit „Fereastră către lume”

Chinezii reușesc să dovedească de fiecare dată că pot copia orice, indiferent de provocare. Este și cazul celor peste 130 de locuri și obiective turistice de pe întreg Globul, adunate într-un orașel tematic din Shenzhen, în sudul Chinei.

Parcul tematic se numește „Window of the World/Fereastră către lume” și se întinde pe o suprafață de 480.000 de metri pătrați, pe fiecare bucățică de pământ fiind îngrămădite destinații și obiective turistice ca într-un puzzle

bizar. Dezvoltarea economică pe care China a cunoscut-o în ultimii ani i-a transformat pe chinezi în turiști care cheltuiesc cele mai mari sume de bani pe servicii din industria turismului, la nivel mondial.

Pe de altă parte, cei care nu-și permit să viziteze lumea se mulțumesc și cu această modalitate, ieftină și rapidă, de a călători pe întreg mapamondul. Curișii care trec pragul orașelului din Shenzhen sunt încântați că se pot plimba în decurs de câteva ore prin

Londra, Paris sau New York. Printre atracțiile puse la grămadă se numără Podul Londrei, un Manhattan în miniatură, din care nu lipsesc Turnurile Gemene ale World Trade Center, Turnul Eiffel, faimoasa piramidă a Muzeului Louvre din Paris, Piața San Marco din Veneția și chiar o replică a Muntelui Rushmore, pe care se pot observa chipurile celor patru președinți americani: G. Washington, Abraham Lincoln, Thomas Jefferson și Theodore Roosevelt.

Turnul Eiffel,
din orașelul Shenzhen
din China
(Foto: Daily Mail)

Cartea săptămânii

Ovidiu Genaru: Pâinea cea de toate zilele

„Pâinea cea de toate zilele”, scrisă de Ovidiu Genaru, a apărut la Editura Virtual. Apelând, în egală măsură, la omul de știință, cât și la poet, autorul aduce în fața cititorului o carte inedită. Cu migala unui bijutier, Ovidiu Genaru ridică pâinea din mediocritatea de a fi privită doar ca hrană zilnică la o „prezență unică și curată care asigură echilibrul sufletesc și dăinuirea”. Gândind o carte cu subiect mitologic, spiritual, istoric, biblic, sociologic și gastronomic, autorul caută înadins, pe tot parcursul scrierii, asocieri între ciclul vegetal al grâului și ciclul vieții omului. Drumul parcurs de la descoperirea bobului de grâu până la pâinea contemporană, este un drum presărat cu zeci de mitologii fabuloase. În jurul pâinii, ca centru al vieții, „metaforă a ființei umane și a fertilității”, scriitorul a adus plugarul, semănătorul, secerătorul, vrăjitorul, folcloristul, preotul, agronomul, irigatorul, meteorologul, chimistul, nutriționistul, moralul, brutarul, comerciantul pentru a dovedi lumii că „pâinea noastră cea de toate zilele” este hrană, istorie și factor civilizator, pace și război.

Cartea se structurează pe patru părți. Partea I detaliază informații despre Pâinea sacră și Pâinea spirituală, dezvoltând și interpretând rolul civilizator al pâinii asupra lui Enkidu din „Epopoea lui Gilgameș”, alături de aspecte descoperite din mitologiile despre Sumer, Babilon, Fenicia. Pâinea biblică aduce cititorului observații, opinii și impresii despre Tablele lui Moise, Proverbele lui Solomon, despre Egipt și zeul Osiris, despre Grecia și zeițele Demetra și Persefona, despre Romulus cu plugul, despre alte și alte credințe păgâne, rugăciuni, laude, ofrande din Europa, America, Asia și, nu în ultimul rând, despre pâinea sacră a românilor și pâinea în momentele cruciale ale nașterii, nunții și morții,

încheind cu proverbele românești ale pâinii.

Partea a II-a definește Pâinea profană cu trimitere la Cărțile de lut și Codul lui Hammurabi, la primele unități de măsură și primele dobânzi, despre pâinea din Egipt, despre agronomii din antichitate, brutăriile Pompeiului, pietrele de moară din Babilon, grâul ca pradă de război, canalele de irigație din India, semnele pâinii din Bizanț, pagini cutremurătoare despre foametea din Evul Mediu, despre lăcuste, șobolani, ciumă, canibalism, despre rășniță și despre grâul la români și impresiile călătorilor străini privind Țările Române.

Partea a III-a urmărește pâinea „informațională” și măreția grâului în pagini de literatură.

Ultima parte este un interviu interesant și pertinent cu un producător de pâine, convins că pâinea este un dar natural, care a salvat omul biologic și i-a asigurat supraviețuirea. Intervievatul vorbește cu pasiune și onestitate despre industria pâinii, despre călătoriile documentare în lume, definind pâinea drept hrana vieții, regina alimentelor, monedă de schimb în antichitate, darul de a munci, generator de educație practică, în concepția sa, pâinea fiind sinonimă cu viața.

Cartea merită citită și recită în fiecare an de Ziua Mondială a Pâinii, 16 octombrie, pentru a înțelege că trebuie să prețuim acest dar nestemat ce ni s-a dat de la natură.

Elena Muntean,
Baia Mare

TV

5 minute de istorie cu Adrian Cioroianu
Vineri, 18 octombrie, ora 14.20, TVR2

O istorie a românilor în 101 povești adevărate, scrise și spuse de prof. dr. Adrian Cioroianu, decanul Facultății de Istorie a Universității București. De la coroana Regelui Carol I și până la vizitele în străinătate ale lui Nicolae Ceaușescu, de la războaiele pe care le-am câștigat și până la tratatele care ne-au modificat frontierele, istoria României devine cea mai frumoasă poveste.

Copii contra părinți

Sâmbătă, 19 octombrie, ora 8.30, Național TV

Cu: psihopedagogul Irina Petrea
Reality-show care reflectă viața tinerilor din ziua de azi, cu bune și cu rele. Iar stilul lor de viață duce, de cele mai multe ori, la grave conflicte familiale, mai ales că aceștia au o percepție nouă asupra realității, pe care generațiile mai avansate nu o pot asimila, în cele mai multe cazuri.

„Copii contra părinți” este un reality-show care răspunde cerințelor vremii, acoperind necesitatea tinerei generații de a se emancipa de sub vechile percepții pe care părinții sau vechea generație încă le mai acceptă. Chiar dacă opiniile copilului care se consideră nedreptățit de multe ori vor fi eronate, iar persecuția din partea părinților va fi închipuită, Irina Petrea se va deplasa în familia respectivă pentru a face pace între cele două părți.

Prețuiește viața!

Duminică, 20 octombrie, ora 20.45, TVR1

Cu: Andreea Marin
Andreea Marin îi aduce în lumina reflectoarelor pe cei care au tăria de a alege poteci anevoioase în locul drumului lin, pentru a întinde o mână de ajutor semenilor lor. „Prețuiește viața” este îndemnul pe care mi-l adresez mie însămi în fiecare dimineață, doza mea de optimism, pe care vreau să o insuflu acum și românilor care vor deschide televizorul să vadă acest spectacol al vieții și al pozitivismului. Nu veți găsi bârfe, scandaluri, scenarii fanteziste, ci oameni frumoși, valoroși și motive suficiente pentru a simți că viața merită trăită, este promisiunea cu care Andreea Marin se întoarce în fața telespectatorilor. Show-ul are șansa să trezească România la o altă realitate, să fie o demonstrație de creativitate și solidaritate, să ne facă să simțim din nou pierduta mândrie de a fi român.

CONCERTE

Rezident Ex pornește în turneu

Între 24 octombrie–9 noiembrie formația Rezident Ex cu Kempes, Tavi, Chris, Matt & Vali cântă în zece orașe din România. Deși selecția orașelor nu a fost ușoară, Tavi, Kempes, Mathias – Matei, Cristi și Vali, membrii formației Rezident Ex, au ales 10 localități unde își vor da întâlnire cu fanii. La Arad, Rezident Ex va cânta pe 25 octombrie, la Club Grand Boulevard, iar la Timișoara, în 26 octombrie, la Club 30. „Fiecare concert, pentru mine și ceilalți Rezidenți este important și-l trăim la maxim de fiecare dată până la epuizare. Mă bucur mult să mă reîntâlnesc cu fanii rock din toate generațiile”, a declarat Ovidiu Ioncu Kempes.

Deși nu toate solicitările au fost acoperite, cele mai originale vor fi, totuși, răsplătite, iar autorii lor vor avea parte, chiar în timpul acestui turneu, de mari surprize, în ciuda faptului că nu se va cânta în orașele lor.

În paralel va continua campania de susținere a mișcării rock și de selecție a trupelor și soliștilor care vor cânta alături de Rezident Ex în acest turneu. Cei interesați pot găsi detalii la <http://www.infomusic.ro/rezidentex/>. Turneul Rezident Ex – Live on Tour se va desfășura în următoarele orașe:

24 octombrie – Târgu Mureș, Jazz & Blues Club
25 octombrie – Arad, Club Grand Boulevard
26 octombrie – Timișoara, Club 30
29 octombrie – Sibiu, Oldies Pub
30 octombrie – Craiova, Club Play
1 noiembrie – Iași, Underground Pub
2 noiembrie – Buzău, Club No Limit
7 noiembrie – București, Silver Church
8 noiembrie – Constanța, Club Phoenix
9 noiembrie – Brașov, Club Rockstadt

Concert Vama la Timișoara

Vineri, 18 octombrie, trupa Vama va susține un concert în Club Fratelli din Timișoara. Vama este o trupă înființată de Tudor Chirilă în 2006, la scurt timp după destrămarea trupei Vama Veche. A lansat 2 albume, „Vama” și „2012”, cel din urmă marcând direcția trupei în zone pop-dance. Membrii trupei sunt: Tudor Chirilă, Eugen Caminschi, Gelu Ionescu, Lucian Cioarga, Dan Opris.

O VOCE ROMÂNEASCĂ Viața și tradițiile românilor din Ungaria

21 OCTOMBRIE, LUNI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: De dor și drag – emisiune de muzică populară realizată de Zoe Fuicu (Radio Timișoara) 17.55: Încheiere

22 OCTOMBRIE, MARȚI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

23 OCTOMBRIE, MIERCURI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

24 OCTOMBRIE, JOI (Ștefan Crăsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

25 OCTOMBRIE, VINERI (Tiberiu Boca)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Marieta Gavra: „Femei celebre” 16.30: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

26 SEPTEMBRIE, SÂMBĂTĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Medalion folcloric cu Daniela Băcilă de la Radio Timișoara 17.55: Încheiere

27 SEPTEMBRIE, DUMINICĂ (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: „În lumea credinței” – emisiune religioasă 17.00: Sinteza știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

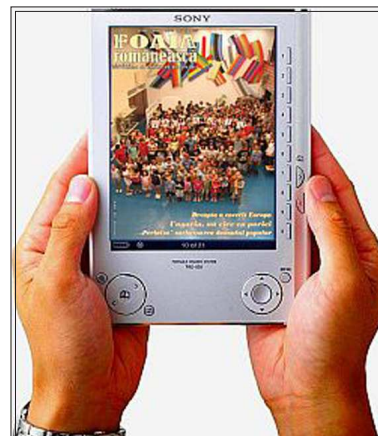
Ecranul nostru

miercuri, 23 octombrie, m1, ora 6.25
joi, 24 octombrie, Duna TV, ora 7.00

Ediția de săptămâna viitoare a postului public de televiziune din Ungaria va putea fi urmărită în ziua de 23 octombrie, zi națională a Ungariei, dimineața de la ora 6.25. Vă vom prezenta din nou filmul redacției noastre despre Elisabeta Maniu, o tânără româncă din Iula, care a căzut victimă a Revoluției Ungare din 1956.

Realizator: **Tiberiu Boca**

Nu răspundem pentru eventuale modificări în programele radio și tv!

Abonați-vă la E-Foia la prețul de anul trecut!

„E-Foia” este varianta electronică a „Foi” tipărite. Cititorii „E-Foi” vor avea avantajul că vor putea citi paginile revistei în color și cu o zi mai devreme decât ceilalți abonați. „E-Foia” va cuprinde și acele articole și fotografii, care în ediția online nu apar.

„E-Foia” este realizată în format PDF și poate fi citită cu programul gratuit Adobe Reader, cu ajutorul căruia puteți să căutați expresii sau conținuturi, dar puteți și printa toată revista.

Abonamente la „E-Foia”:

3 luni – 1200 ft
6 luni – 2000 ft
12 luni – 3500 ft

Glume

Agentul rutier

Un polițist oprește un autoturism. Verifică toate actele, totul în regulă, când observă că în mașină se află 5 persoane.

– Îmi pare rău, dar circulați neregulamentar, spune polițistul, sunteți 5 persoane în mașină!

– Ei, și?

– Sunteți 5 persoane în mașină.

– Și ce-i rău în asta?

– Dom'le, sunteți 5 persoane într-un Audi Quattro, e clar că mașina are doar 4 locuri, îi spune clar numele, „quattro” înseamnă „patru”.

– Este Quattro, dar este mașină de 5 persoane.

– Nu!

– Aș putea să vorbesc cu șeful tău?

– Nu, este ocupat cu doi tipi într-un „Fiat Uno”.

Cum să-ți găsești bărbatul ideal

O solicitantă la o agenție matrimonială:

– Aș dori să cunosc un bărbat care nu fumează, nu bea, nu se uită la fotbal, nu se uită după alte femei. Aveți așa ceva?

– Da. În parcul din apropiere...

– E de la agenția dumneavoastră, nu? Întrebă doamna cu bucurie în glas...

– Nu, e din marmură!

O zi nostalgică în care ne-am simțit ca la 18 ani

„Cartea vieții se citește lângă lampa amintirilor”, a îndemnat fosta dirigintă *Elena Gal Condoroș*, evocând vorbele poetului Traian Demetrescu, în deschiderea întâlnirii de 25 de ani a promoției 1984–88 a Liceului „N. Bălcescu” din Iula. Absolvenții de acum un sfert de secol au invitat la această întâlnire de suflet nu doar fosta lor dirigintă ci și foștii profesori dintre care au onorat cu prezența *Maria Gurzău Czeglédi*, actuala directoare a liceului, fosta lor profesoară de maghiară, *Iuliana Jurău Rad*, profesoară de română și rusă, *Florentina Oltean*, cea care i-a învățat limba italiană, *Nicolae Luțai*, care i-a introdus în tainele matematicii și fizicii, și *Eva Cserhádi*, pedagogul lor la cămin.

De 25 de ani, de când au părăsit băncile școlii julane și au luat-o care încotro, această promoție a liceului românesc se întâlnesc la fiecare cinci ani, întâlnirea de acum cinci ani reușind atât de bine, că au reluat-o și acum patru ani. Se pare că amintirile comune și poveștile vieții lor reușesc să-i unească cu regularitate, fiecare întâlnire devenind una de suflet, de sinceră prietenie. Din cei 25 de absolvenți, de această dată s-au adunat doar 12. O fostă colegă și

prietenă, *Zorica Ciotea*, de patru ani și jumătate a părăsit lumea pământească, la doar 39 de ani, dispariția ei lăsând o durere adâncă și în sufletele foștilor colegi. Un buchet de trandafiri și o lumânare a stat ca mărturie în amintirea ei.

Ascultând poveștile vieții celor prezenți, am putut concluziona că această clasă s-ar putea numi „clasa părinților cu un singur băiat”, deoarece aproape toți foștii elevi au doar un copil, și anume un băiat. *Andreea Abrudan* este originară din Chitighaz, unde trăiește și azi alături de familia ei, lucrând la Centrul de îngrijire al Primăriei locale. Băiatul ei a terminat acum doi ani tot la acest liceu. *Vasile Bulcsú* este din Săcal, azi trăiește și lucrează ca profesor la Komádi, deja al treilea ciclu este membru în Consiliul Județean Bihor, și se ocupă și de politică socială și de angajare. Cu toate că el nu a luat bacalaureatul în această școală, plecând la un liceu maghiar în anul al treilea, a mărturisit că își amintește cu mare plăcere de o întâlnire desfășurată în biblioteca școlii, cândva în 1986, când regretatul profesor universitar *Mihai Cozma* de la Seghedin le-a vorbit liceenilor de atunci despre identitatea românească, despre importanța conștiinței de neam. Su-

biectele acelei întâlniri au contribuit mult la întărirea identității lui de român, cu toate că limba română nu a reușit nici până azi s-o învețe. *Veronica Garami* trăiește la Iula, este profesoară de matematică și cântă la școala „Implom” din oraș, care este o școală de naționalitate germană. La parte activă la viața culturală românească din oraș, cântă deja de 20 de ani în Corul „Pro Musica”, îi face mare plăcere să participe la orice eveniment cultural românesc, de la teatru la concerte. *Erica Huszár* s-a născut la Chitighaz, azi lucrează la Szolnok, fiind directorul general economic al Facultății din acest oraș. *Eva Iova*, originară din Micherechi, azi trăiește în Iula, fiind redactor-șef

al săptămânalului „Foaia românească”. *Tünde Iova* este din Micherechi, dar trăiește deja de 22 de ani în Budapesta, se ocupă de organizări de vânatoare și este ghid turistic. S-a bucurat în mod deosebit să poată împărtăși cu foștii ei colegi vestea cea bună, că acum trei luni a adus pe lume primul său băiețel. *Gheorghe Crișan* este din Chitighaz, unde trăiește și azi, fiind întreprinzător.

Pasiunile lui sunt călătoriile și pescuitul. *Ana Leo* din Bedeu, azi trăiește la Biharkeresztes, fiind aici educatoare. *Maria Netea* din Micherechi lucrează la grădinița din sat ca educatoare. Fiica Anei Leo și băiatul Mariei Netea sunt colegi

de clasă la liceul românesc. *Zoltan Negye* s-a născut și locuiește și azi la Chitighaz, dar lucrează în Bichișciaba, la Trezorerie, ocupându-se de domeniul ajutoarelor pentru familii. Băiatul lui va termina acum clasa a opta la școala din Chitighaz, dar este deja sigur că își va continua studiile la liceul românesc în care au terminat ambii lui părinți. *Gheorghe Ruja* s-a născut și locuiește la Micherechi, fiind întreprinzător, care lucrează de multe ori în alte țări. A lucrat mai devreme un an în București, câte o jumătate de an în Serbia și Croația, iar mai nou are legături de afaceri în Grecia și Spania. A povestit cu mândrie că el vorbește cu copilul lui de șase ani numai în limba română, pentru că este convins că identitatea se poate păstra în primul rând prin limba maternă.

După poveștile foștilor elevi au urmat cele ale profesorilor. Directoarea *Maria Gurzău Czeglédi* a recunoscut că întotdeauna vine să se întâlnească cu elevii acestei clase cu mare bucurie, pentru că aceștia își invită în mod deosebit față de alte clase nu numai diriginta ci și pe ceilalți profesori. Doamna dirigintă a concluzionat cu satisfacție și la această întâlnire de 25 de ani că este nespuse de fericită că acum un sfert de secol a dat drumul în viață la niște elevi care au devenit adulți fericți, cu multe succese atât în viața privată cât și în cea profesională. După depunerea unei coroane de flori la bustul lui Nicolae Bălcescu și o poză comună, întâlnirea de suflet a continuat până noaptea la ora 2, în sala mare a sediului Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria.

E.Ș.